

Paniumu - Nọmbà Méjilá

Dáníẹ̀lì 11:40 àti Àwọn Sísì Mẹ̀ta ti Àsọtẹ̀lẹ̀ nàà

Jeff Pippenger

2025-09-12

Èsẹ̀ ogójì nínú Dáníẹ̀lì mọ̀kànlá jẹ̀ ọ̀kan lára àwọn esẹ̀ tí ó jinlẹ̀ jùlọ̀ nínú Bíbẹ̀lì. Ó dúró fún sísílẹ̀ idimọ̀ iwé Dáníẹ̀lì ní ọ̀dún 1798, 1989, àti 2023. Àwọn ìgbà mẹ̀ta tí a sí iwé nàà sílẹ̀ samisi iparí itúkà “ìgbà méje.” Ọ̀dún 1798 samisi iparí egbèrún méjì, ọ̀dún márùn-ún lé ogún ọ̀dún itúkà tí ó bèrẹ̀ ní 723 KÍ ŞÁÁJÚ KRISTI nígbà tí Ásíríà kó àwọn èyà mewaá àríwá lọ sí ìgbẹ̀kùn. Ọ̀dún 1989 samisi iparí ọ̀dún 126 láti isọtẹ̀ 1863, nígbà tí Ijọ Adventist Ojọ Keje fi “ìgbà méje” ti Léfitíkù méjilélógún sí apá kan ní ọ̀fisi. Ọ̀dún 2023 samisi iparí ojọ mẹ̀ta àti ààbọ̀ ti àwọn ẹ̀lẹ̀rì méjì ti Ifihàn mọ̀kànlá wà ní ọ̀kú lójú pópó. Ní iparí ọ̀dún 2,520 nàà, (àwọn ọ̀dún 126 àti ojọ 3½—gbogbo wọn jẹ̀ àmi “ìgbà méje”) a sí iwé Dáníẹ̀lì sílẹ̀.

Arábirin White jẹ̀ kí a mọ̀ pé ní ọ̀dún 1798 ó ẹ̀ pàtàkì kí a fi àwọn isẹ̀lẹ̀ tí ó ní ibásepo pẹ̀lú iparí àkókò oore-ọ̀fẹ̀ hàn fún àwọn èniyàn. Nígbà tí ó n kọ isẹ̀lẹ̀ yìi sílẹ̀, ó n tọ̀ka sí àwọn itàn àfiwéra, nitorí pé ó tún ẹ̀ aṣojú isẹ̀ iránsẹ̀ ojọ ikeyin gégé bí àwọn isẹ̀lẹ̀ tí ó ní ibásepo pẹ̀lú iparí àkókò oore-ọ̀fẹ̀. Ní sísọ nípa itàn àwọn Millerite, ó kọ sílẹ̀ pé:

“Ó ẹ̀ pàtàkì kí a jí èniyàn sí ewu wọn; kí a sì ru wọn sókè láti pèsè ara wọn sílẹ̀ fún àwọn isẹ̀lẹ̀ ọ̀wọn tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú iparí àkókò àánú.” *The Great Controversy*, 310.

Ní ti àwọn ojọ ikeyin, ó kọ àkọsilẹ̀ pé:

“Şáájú kíkàn án mọ̀ àgbélébùú, Olùgbàlà nàà şàlàyé fún àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn Rẹ̀ pé a ó pa Ọ̀un, àti pé Ọ̀un yóò sì jí dide kúrò nínú ibojì, àwọn ángẹ̀lì sì wà níbẹ̀ láti fi ọ̀rọ̀ Rẹ̀ tẹ̀ sí inú ọ̀kàn àti èrò inú wọn. Şùgbọ̀n àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn nàà n retí idásílẹ̀ ti ayé kúrò lábé àjagà Romu, wọn kò sì lẹ̀ fara da èrò nàà pé Èni tí gbogbo irètí wọn dá lé lóri yóò jìyà ikú itijú. Ọ̀rọ̀ tí wọn nílò láti rántí ni a lé kúrò nínú ọ̀kàn wọn; nígbà tí àkókò idánwò sì dé, ó bá wọn láisi imúrasílẹ̀. Ikú Jésù pa gbogbo irètí wọn run pátápátá bí èni pé kò tii kilò fún wọn şáájú. BAKAN nàà ni nínú àwọn àsọtẹ̀lẹ̀, a sí ojọ iwájú síwájú wa ní kedere gégé bí a ti sí i síwájú àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn nàà nípasẹ̀ ọ̀rọ̀ Kristi. Àwọn isẹ̀lẹ̀ tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú iparí àkókò àánú àti isẹ̀ imúrasílẹ̀ fún àkókò iponjú ni a fi hàn ní kedere. Şùgbọ̀n ọ̀pọ̀ èniyàn kò ní ọ̀ye sí àwọn òtítọ̀ pàtàkì wònyí ju bí èni pé a kò tii fi wọn hàn rárá lọ. Sátáni n şọ̀ láti gbà lọ gbogbo itẹ̀sí tí yóò mú wọn ní ogbón sí ìgbàlà, àkókò iponjú nàà yóò sì bá wọn láisi imúrasílẹ̀.” *The Great Controversy*, 595.

A sí iránsẹ̀ Millerite sílẹ̀ ní 1798, ó sì fi “àwọn isẹ̀lẹ̀ tí wọn ní ibásepo pẹ̀lú iparí àkókò àánú” hàn. Nígbà tí ó n sọ̀rọ̀ nípa àwọn ojọ ikeyin, ó lo itàn àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn láti şàlàyé òtítọ̀ nàà pé “àwọn isẹ̀lẹ̀ tí wọn ní ibásepo pẹ̀lú iparí àkókò àánú” ni wọn n mú èniyàn gbón sí ìgbàlà, şùgbọ̀n a kò ní imọ̀ wọn. Àwọn iránsẹ̀ tí a sí sílẹ̀ ní 1798, 1989 àti 2023 jẹ̀ àwọn iránsẹ̀ tí wọn dá “àwọn isẹ̀lẹ̀ tí wọn ní ibásepo pẹ̀lú iparí àkókò àánú” mọ̀.

Èsẹ̀ ogójì dúró fún ilà itàn kan nígbà tí a tú èdidi iwé Dáníẹ̀lì ní ìgbà mẹ̀ta. Ní ọ̀dún 1798, a tú èdidi iran Dáníẹ̀lì nípa Odò Ulai, tí ó n şojú àwọn orí keje títi dé keşàn-án. Ní ọ̀dún 1989, a tú èdidi iran

Dániẹ̀lì nípa Odò Hiddekel, tí ó ń sojú orí kẹwàá tí tí dé kejìlá. Ní ọdún 2023, a tú èdidi itàn ikòkò ti esẹ̀ ogójì nínú Dániẹ̀lì mọ̀kànlá.

Ìtàn esẹ̀ ogójì dúró fún ọdún 1798 tí tí dé òfin Ojọ̀ Àikú ti esẹ̀ kọ̀kànlélogójì, èyí tí í ẹ̀ itàn Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà, tí ó sì tún jẹ̀ ẹ̀ranko ayé ti Ìfihàn mètálá, wòlù èké ti Ìfihàn mẹ̀rìndínlógún, àti ijọba kẹfà nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì. Itàn kan nàà tí a sàfihàn nínú esẹ̀ ogójì ti Dániẹ̀lì mọ̀kànlá ni a tún sàfihàn nínú esẹ̀ kan nínú ìwé Ìfihàn.

Mo sì rí ẹ̀ranko miiran tí ń gòkè wá láti inú ilẹ̀; ó sì ní iwo méjì bí ti ọ̀dọ-agutan, ó sì ń sọ̀rò bí ejò nílá. Ìfihàn 13:11.

Esẹ̀ yìí, gẹ́gẹ́ bí ó ti rí nínú esẹ̀ ogójì, jẹ̀ itàn tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú Alien and Sedition Acts ti ọdún 1798, tí ó sì parí pẹ̀lú òfin Ojọ̀ Àikú nígbà tí orílẹ̀-èdè nàà bá sọ̀rò bí ejò nílá; itàn kan tí ó bèrẹ̀ nígbà tí a yọ̀ Romu pòòpù kúrò lórí itẹ̀, tí ó sì parí nígbà tí a tún dá Romu pòòpù padà sórí itẹ̀. Itàn tí a sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú mejeeji Ìfihàn 13:11 àti Dániẹ̀lì 11:40 bèrẹ̀ pẹ̀lú iyíyọ̀ ijọba karùn-ún nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, ó sì parí pẹ̀lú iyíyọ̀ ijọba kẹfà nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì.

“Àádọ̀rin” ọdún tí Bábílónì jọba gẹ́gẹ́ bí ijọba àkòkò nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì tí tí dé ijọba kejì nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, ń sàpẹ̀rẹ̀ itàn esẹ̀ ogójì láti ọdún 1798 tí tí dé òfin Ojọ̀ Àikú.

Yòò sì ẹ̀lẹ̀ ní ojọ̀ nàà pé a ó gbàgbé Tairi fún ọdún méeèdògbòn, gẹ́gẹ́ bí ojọ̀ oba kan; léyìn iparí ọdún méeèdògbòn ni Tairi yòò kọ̀rin bí aṣéwó. Gbé dùùrù, yí ilú ká, iwo aṣéwó tí a ti gbàgbé; mú orin rẹ̀ dun, kọ̀ orin púpò, kí a lè rántí rẹ̀. Yòò sì ẹ̀lẹ̀ léyìn iparí ọdún méeèdògbòn, pé Olúwa yòò bẹ̀ Tairi wò, yòò sì padà sí ẹ̀san rẹ̀, yòò sì bá gbogbo àwọn ijọba ayé lórí ojù ilẹ̀ ẹ̀ panṣágà. Isaiah 23:15–17.

Ìtàn láti ọdún 1798 tí tí dé òfin Ojọ̀-Àikú nàà pẹ̀lú ni itàn àkòkò tí a gbàgbé àgbèrè Tírè, gẹ́gẹ́ bí a ti kọ̀ ó silẹ̀ nínú Isaiah ogún-mẹ̀ta, èyí tí ó sàfihàn àkòkò nàà gẹ́gẹ́ bí “àádọ̀rin ọdún” àti gẹ́gẹ́ bí “ojọ̀ oba kan.” Láti ọwọ̀ Nebukadnessari tí tí dé Bẹ̀lìsásari, ijọba àkòkò nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì jọba, nípa bẹ̀cẹ̀ sì di àpẹ̀rẹ̀ ijọba kẹfà nínú àsoṭẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, eni tí ó bèrẹ̀ bí ọ̀dọ-agutan sùgbòn tí ó parí ní síso bí dragoni. Nebukadnessari dúró gẹ́gẹ́ bí aṣojú ọ̀mọ̀lẹ̀yìn ọ̀dọ-agutan, Bẹ̀lìsásari sì dúró gẹ́gẹ́ bí aṣojú ọ̀mọ̀lẹ̀yìn dragoni.

Ìtàn láti ọdún 1798 tí tí dé òfin Ojọ̀ Àikú nàà pẹ̀lú ni itàn àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta ti Ìfihàn orí kẹ̀rìnlá, tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú àtúnṣe àwọn Millerites, tí ó sì parí pẹ̀lú àtúnṣe àwọn ẹ̀gbẹ̀rún ọ̀gọ̀rùn-ún kan àti mẹ̀rìnlélogójì. Iránṣẹ̀ àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta ni iránṣẹ̀ wákàtí idájọ̀ nàà. Àwọn Millerites kéde àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní ibàṣepọ̀ pẹ̀lú sí sí idájọ̀ nàà, àwọn ẹ̀gbẹ̀rún ọ̀gọ̀rùn-ún kan àti mẹ̀rìnlélogójì sì ń kéde àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní ibàṣepọ̀ pẹ̀lú píparí àkòkò oore-ọ̀fẹ̀.

Àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí wọn ní ibàṣepọ̀ pẹ̀lú ipẹ̀yà àkòkò àánú ni a fi hàn lórí àwọn ilà inú àti ita ti àsoṭẹ̀lẹ̀, àwọn iṣẹ̀lẹ̀ nàà sì ń ẹ̀lẹ̀ ní pàtàkì nínú itàn tí esẹ̀ ogójì Danieli mọ̀kànlá sojú fún. Àwọn iṣẹ̀lẹ̀ esẹ̀ ogójì dopin ní òfin Ojọ̀ Àikú ní Orílẹ̀-èdè Amẹ̀ríkà, nítorí nàà àwọn iṣẹ̀lẹ̀ ikòrè ikẹ̀yìn ti àwọn ọ̀mọ̀ miràn ti Olọ̀run tí wọn sì wá ní Bábílónì kò sojú nínú esẹ̀ ogójì; síbẹ̀, iponjú tí ó bá ayé nígbà nàà dojú kọ̀ ti ẹ̀ṣẹ̀ parí ní Orílẹ̀-èdè Amẹ̀ríkà. Àwọn iṣẹ̀lẹ̀ wònyí sojú fún idájọ̀ lórí Orílẹ̀-èdè Amẹ̀ríkà àti iwènùmọ̀ ijọ̀ Olọ̀run sàájú kí a gbé ijọ̀ nàà sókè gẹ́gẹ́ bí àsíá.

Àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ inú tí wọn ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ipẹ̀yà àkókò idánwò náà n fi iṣẹ́ Kristi hàn gégé bí Àlùfàà Àgbà nínú píparí àṣírí Olórún láàrín àwọn èniyàn Rẹ̀ ní ojó ikeyin. Àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ ọ̀de sì n fi ipa ti Orilẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà hàn nínú mímu agbára padà bọ̀ sí ọ̀dọ̀ pàápà. Gbogbo itàn Orilẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà gégé bí ijọba kẹfà nínú àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, gbogbo itàn Laodicea, n ṣẹ̀lẹ̀ ní àkókò itàn tí eṣẹ̀ ogójì ṣàpẹ̀rẹ̀.

Àwọn ilà inú àti ọ̀de tí ó wà nínú eṣẹ̀ ogójì ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ wọn nípasẹ̀ iwo méjì ẹranko ayé náà. Iwo ti Ifẹ́ Orilẹ̀-èdè Olómìnira jẹ́ ilà ọ̀de, àti iwo ti Pùròtèsítàntì jẹ́ ilà inú. Àwọn ilà méjèjì wà nínú itàn ijọba kẹfà, àti ní iparí itàn ijọba kẹfà idájọ̀ Olórún ni a mú wá sórí iwo Pùròtèsítàntì àti ti Olómìnira pẹ̀lú. Iránsẹ̀ tí n fi ìṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní í ṣe pẹ̀lú ipipade àkókò idánwò hàn ni iránsẹ̀ náà náà n fi àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí a mú wá sórí Orilẹ̀-èdè Amẹ́ríkà hàn bí ó ti n kun ago àkókò idánwò rẹ̀. Iránsẹ̀ tí n fi ìṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní í ṣe pẹ̀lú ipipade àkókò idánwò hàn tún jẹ́ iránsẹ̀ tí n fi àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí a mú wá sórí Adventism Ojọ̀ Keje hàn bí ó ti n kun ago àkókò idánwò rẹ̀.

Nínú itàn eṣẹ̀ ogójì, igbà méta ni a ti sí iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀, àti ní ọkoọkan àwọn igbà mètẹ̀tẹ̀ta náà ni ó n mú ilà inú àti ilà ọ̀de wá tí ó n fi àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ipiparí àkókò idánwò hàn. Kí ọkoọkan àwọn àmì ọ̀nà mètẹ̀tẹ̀ta náà tó dé, itúkà igbà méje máa n sáájú rẹ̀. Nítorí náà, eṣẹ̀ ogójì dúró fún itàn láti ọ̀dún 1798 títí dé ọ̀fin Ojọ̀-Ìsinmi, àti àwọn àmì ọ̀nà àṣotẹ̀lẹ̀ inú itàn náà ni “àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ipiparí àkókò idánwò.” Nínú itàn eṣẹ̀ ogójì, ilà inú náà n sojú iyípadà láti Filadẹ̀lfià sí Laodíkíà ní ibèrẹ̀, àti iyípadà láti Laodíkíà sí Filadẹ̀lfià ní iparí. Ibèrẹ̀ náà sojú iṣípò àtúnṣe kan gégé bí a ti fi hàn nínú àpẹ̀júwe àwọn wúndiá mēwàá, èyí tí ó jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ iṣípò àtúnṣe kan ní iparí pẹ̀lú, tí ó sì tún mú àpẹ̀júwe náà ṣe ní pátápátá gégé bí ọ̀rọ̀ rẹ̀ gan-an.

Ìṣípá-ọ̀nà àwọn Míléráítì ti Filadẹ̀lfià bèrẹ̀ pẹ̀lú imúṣe “àkókò méje” ti Léfitíkù mērindínlọgbọn ní ọ̀dún 1798, lẹ́yìn náà sì ni imúṣe mīràn ti “àkókò méje” ní October 22, 1844. Kò pé ju ọ̀dún 1856 lo tí James White àti Sister White ti mọ̀ iṣípá-ọ̀nà náà gégé bí ẹ̀ni tí ó wà nínú ipò Laodíkèà. Ní ọ̀dún kan náà, a gbé imọ̀lẹ̀ tuntun kalẹ̀ lóri “àkókò méje” nínú itẹ̀jádẹ̀ ijọ̀ àṣẹ̀yinwá tí a kò parí láé. “Àkókò méje” ni a mú ṣe ní 1798, lẹ́yìn náà ni William Miller sàwárí “ibèrẹ̀ ẹ̀wọn ọ̀títọ̀” gégé bí Sister White ṣe pè é, àti ibèrẹ̀ ẹ̀wọn ọ̀títọ̀ náà ni “àkókò méje.” 1798 jẹ́ imúṣe “àkókò méje,” lẹ́yìn náà ni Miller ṣe iṣàwárí ipilẹ̀ rẹ̀ nípa “àkókò méje” bí a ti sí iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀. Lẹ́yìn èyí, October 22, 1844 tún samisi imúṣe mīràn ti “àkókò méje,” èyí tí ó sì tẹ̀ lé e pẹ̀lú iyípadà kan nínú iṣípá-ọ̀nà náà láti Filadẹ̀lfià sí Laodíkèà ní ọ̀dún kan náà tí a fi imọ̀lẹ̀ tuntun lóri “àkókò méje” sílẹ̀ láì parí. Ní 1863, ohun tí ó ti jẹ́ iṣípá-ọ̀nà Míléráítì ti Filadẹ̀lfià títí di 1856, nígbà tí ó yí padà sí iṣípá-ọ̀nà Míléráítì ti Laodíkèà, di ijọ̀ tí a forúkọ̀silẹ̀ ní ọ̀fin, púpọ̀ jùlọ̀ lábẹ̀ àwọn ipilẹ̀ àti ikimọ̀lẹ̀ Ogun Abẹ̀lẹ̀ àti idáábò bo àwọn ọ̀dọ̀ ijọ̀ náà. Iṣípá-ọ̀nà náà parí ní 1863 nígbà tí ó di ijọ̀. Ọ̀dún méje sáájú èyí, ní 1856, Laodíkèà fi ọ̀rọ̀ iránsẹ̀ imọ̀lẹ̀ tuntun sí apá kan lóri kókó-ọ̀rọ̀ gan-an náà tí ó jẹ́ àkókò iṣàwárí àṣotẹ̀lẹ̀ William Miller.

Ìṣísẹ̀lẹ̀ àwọn ọ̀mọ̀lẹ́yìn Miller àti imọ̀lẹ̀ tí a n pè ní “ibèrẹ̀ ẹ̀wọn ọ̀títọ̀,” imọ̀lẹ̀ “àkókò méje,” ni a sí sílẹ̀ fún àwọn aṣáájú iṣísẹ̀lẹ̀ Laodicea, àwọn tí wọn diédié fi ifẹ́ láti gbéga “àkókò méje” sílẹ̀; ní ọ̀pin ọ̀dún méje (“àkókò méje”) ní 1863, a sì mú àtẹ̀ isotẹ̀lẹ̀ tuntun kan àti ihìn isotẹ̀lẹ̀ tuntun jáde láisí itọ́kasí kankan sí “àkókò méje.”

Ní ọdún 1863 iparí àṣotẹlẹ̀ Isaiah ọdún márùn-ún-dín-lógórin rẹ̀ dé sí ipẹ̀yà níbi gan-an tí ó ti bẹ̀rẹ̀, pẹ̀lú ogun abẹ̀lé láàárín àríwá àti gúúsù. Kókò erú ní ọdún 1863 ni a ti ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ ṣáájú nípa ikó àwọn ijọba àríwá àti gúúsù méjèjì lọ sí igbèkùn gégé bí imúṣe “àkókò méje,” àti erú tí a kó Israeli sí inú rẹ̀ dúró ní ibámu pípé gégé bí apẹ̀rẹ̀ àwọn orán erú ní iparí. Ọdún 1863 sojú fún òpin isètò àṣotẹlẹ̀ tí a gbé kalẹ̀ lórí àṣotẹlẹ̀ Isaiah ọdún márùn-ún-dín-lógórin rẹ̀.

Báyìí ni Oluwa Olórún wí, Kò ní dúró, bẹ̀è ni kò ní ṣe. Nítorí orí Siria ni Damasku, orí Damasku sì ni Resin; àti ní ọdún márùndínlógóta, a ó fọ̀ Efraimu túútúú, kí ó má bàa jẹ̀ èniyàn mọ̀. Orí Efraimu sì ni Samaria, orí Samaria sì ni omọ̀ Remalia. Bí èyin kò bá gbàgbọ̀, ní dájú èyin kì yòò dúró gbọ̀n-in. Isaiah 7:7-9.

Ní itumọ̀ rẹ̀ tó tọ̀, àṣotẹlẹ̀ yìí tí ó bẹ̀rẹ̀ ní 742 BC n fi àmì ọ̀nà méta hàn láàárín àkókò ọdún m̀erindínlógóta. Méjì nínú àwọn àmì ọ̀nà wònyí n tọ̀ka sí àwọn ibi ibèrẹ̀ ọdún egbèrún méjì àtààdòrin [2,520] ti igbèkùn àti irù fún ijọba àríwá àti ijọba gúúsù Ísírẹ̀lì pẹ̀lú. Ní 742 BC àwọn ijọba àríwá àti gúúsù wà nínú ogun abẹ̀lé, àwọn èyà m̀ewáá ti àríwá sì ti dá àdéhùn pò mọ̀ Sírià láti kọ̀lù ijọba gúúsù Júda. Ní ọdún m̀okàndínlógún lèyin nàà, ní 723 BC, wón kó àwọn èyà m̀ewáá ti àríwá lọ sí irù lábẹ̀ àwọn ará Asíríà. Ní ọdún m̀erindínlógórin [46] lèyin nàà, ní 677 BC, àwọn ará Asíríà mú Manásè, wón sì kó ọ̀ lọ sí Bábílónì. Ọdún egbèrún méjì àtààdòrin [2,520] lèyin 723 BC dé sí 1798, àkókò iparí àti ibèrẹ̀ esè ogóji. Ọdún m̀erindínlógórin lèyin nàà “igbà méje” sí ijọba gúúsù tí ó bẹ̀rẹ̀ ní 677 BC parí ní 1844. Ní ọdún m̀okàndínlógún lèyin nàà, ní 1863, a ṣàfihàn àwọn àbùdá àṣotẹlẹ̀ ti 742 BC déédéé gégé bí ọ̀rò rẹ̀. Ogun abẹ̀lé láàárín ijọba àríwá àti ijọba gúúsù n lọ lówó ní 742 BC àti ní 1863. Ní 742 BC, àṣotẹlẹ̀ tí Aisáyà fi fún ọ̀ba búburú Áhási jẹ̀ nípa irù tó ǹ bọ̀ wá sórí ijọba àríwá àti ijọba gúúsù pẹ̀lú; ní 1863 sì, ní àárín gbùngbùn gan-an ti Ogun Abẹ̀lé, Ààrẹ̀ Lincoln kède Emancipation Proclamation, ó sì bẹ̀rẹ̀ ilàna fifi òpin sí erú. Ìkilọ̀ tí a fi fún ọ̀ba búburú Áhási ní 742 BC ni a fi ní ilẹ̀ ògo gidi, tí ǹ ṣàpẹ̀rẹ̀ irántí tí Lincoln fi rànṣẹ̀ ní ilẹ̀ ògo ti èmí.

Ọdún méje lèyin tí a ti tẹ̀ àwọn iránṣẹ̀ “àkókò méje” tí Hiram Edson jáde ní 1856, èsin Adventism ṣe àwòrán 1863 nàà, èyí tí ó yọ̀ ẹ̀kọ̀ Millerite nípa àkókò méje kúrò; báyìí ni ó fi mú kí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn esè wá sí ibèèrè, níbi tí Ellen White ti kọ̀ wa pé a gbòdò tún àwọn iránṣẹ̀ àwọn Millerite ṣe, àti pé a tún gbòdò dààbò bo wón lòdì sí pé kí a má bàa kọ̀lù àwọn iránṣẹ̀ wònyen. Ní ọdún kan nàà ni wón di ijo tí a forúkọ̀silẹ̀ ní ọ̀nà òfin. Ó pò sí i tí a lè kọ̀ nípa 1863 àti àwọn itumọ̀ àṣotẹlẹ̀ rẹ̀, ṣùgbọ̀n ohun tí mo ǹ ṣàkíyèsí níhìn-in ni pé ọ̀pọ̀ eḗrírí wà, láti inú àti láti ọ̀de, tí wón ǹ fi isòtẹ̀ 1863 hàn, bóyá isòtẹ̀ ti ọ̀de pẹ̀lú àwọn ipinlẹ̀ gúúsù, tàbí isòtẹ̀ ti inú pẹ̀lú ikòsilẹ̀ otítító ipilẹ̀ àkókò. 1863 jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn isèlẹ̀ inú itàn esè ogóji tí ó dúró gégé bí àmì ọ̀nà kan tí ó para pò jẹ̀ “àwọn isèlẹ̀ tí ó ní ibàṣepọ̀ pẹ̀lú ipipade àkókò idánwò.”

1863 bá ibèrẹ̀ ogóji ọdún ní aginjù fún Ísírẹ̀lì àtijọ̀ gégé bí orílẹ̀-èdè gidi. Ní òpin ogóji ọdún nàà, Jósúà darí Ísírẹ̀lì àtijọ̀ wọ̀ Ilẹ̀ Ilé́rì, wón sì wó Jérikò lulẹ̀, wón sì kède ègún sórí ẹnikẹni tí yòò tún Jérikò kọ̀. Ní ọdún 1863, isàkóso Adventism ti Laodicea tún Jérikò kọ̀. A ṣe aṣojú ọdún 1863 ní ibèrẹ̀ àti ní òpin ogóji ọdún ní aginjù. Ọdún 1863 jẹ̀ àmì-ọ̀nà àṣotẹlẹ̀ tí ó so itàn àwọn ilà ita àti inú ti itàn esè ogóji pò. Ijo keje wà, “Ijo tí a ti dá léjọ,” gégé bí ọ̀rò nàà “Laodicea” ṣe tùmọ̀ sí, tí ǹ wọ̀ inú àkókò kan tí a fi ikú gbogbo iran kan ní aginjù ṣe aṣojú. Ní àkókò kan nàà, Ààrẹ̀ Republican àkókò ǹ bẹ̀rẹ̀ isè idásilẹ̀ àwọn erú, bẹ̀è ni ó sì ǹ ṣe apẹ̀rẹ̀ àwọn Ààrẹ̀ Republican ikeyin tí yòò fi òfin ológun múlẹ̀ ní àkókò idààmú kan tí yòò ṣamòna sí ohun tí imísí pè ní “iparun orílẹ̀-èdè.”

Nínú àwọn àmì ọ̀nà ìbèrè ni a ti sàfihàn àwọn àmì ọ̀nà ìkẹyìn, àti pé àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní ìbáṣepọ̀ pẹ̀lú iparí ìdájọ̀ ni a ti fì ojú hàn nínú àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní ìbáṣepọ̀ pẹ̀lú ìṣíṣi ìdájọ̀. Ìṣòtẹ̀ ní Kadeshi nípa kò ọ̀rò Joshua àti Calebu ní ìbèrè ọ̀dún m̀erínláàádòrin náà jé àpẹẹrẹ̀ ìṣòtẹ̀ Mose nípa lilu Àpáta náà ní Kadeshi ní iparí ọ̀dún m̀erínláàádòrin náà. 1863 ń tọ̀ka sí ọ̀fin Ojọ̀-Àìkú níbi tí a ti tuto Laodicea jáde kúrò ní ẹnu Olúwa, àti níbi tí àwọn àgbà ọ̀kùnrin méjídínlógún-dín-lógbòn ní Jerusalemu ti ń foríbalẹ̀ fún oòrùn nínú Ezekielu orí kejo, àti níbi tí Shilo ti tún ṣẹ̀lẹ̀ sí àwọn tí ó gbẹ̀kẹ̀lẹ̀ ọ̀rò èké pé, “tẹ̀pìlì Olúwa ni àwa.”

A ó máa bá ìkẹ̀kọ̀ yí nípa Panium lọ nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn.